

21 אוקטובר 2013
לש - 38/2013

לשכת מנכ"ל
טל. 03-7554751
פקס. 03-7554792

לכבוד:

הוועדה לקביעת חלק המדינה במשאבי טבע לאומיים

א.ג.ג.

הנדון: עמדת תעשית אבן וסיד בע"מ ("אבן וסיד") בפני הוועדה לקביעת חלק המדינה במשאבי טבע לאומיים

אבן וסיד מתכבדת בזאת להגיש לוועדה הנכבדה את עמדתה הראשונית בנוגע למדיניות הראויה, לדעתה, לקביעת חלק המדינה במשאבי הטבע הלאומיים, תוך התמקדות בתחום פעילותה של החברה - כריית חומרי מחצבה. נודה אם הוועדה תואיל לזמן את החברה לחופיע בפניה להשמעת עמדתה, במהלך הליכי השימוע.

א. אודות אבן וסיד

אבן וסיד הנה אחת מחברות המחצבה הוותיקות והמובילות בישראל (שנייה בגודלה בישראל), לאחר קבוצת שפיר). לחברה, כיום, פריסה ארצית באמצעות 6 מחצבות חצץ פעילות, מחצבה בבעלות משותפת עם כפר גלעדי (מחצבת יתיר), מפעל לייצור בלוקים ומפעל לייצור סיד אשר בשטחו מחצבה ייעודית (מחצבת שפיה). אבן וסיד הנה כיום חברה בת בבעלות מלאה של תעשיות רדימיקס (ישראל) בע"מ (להלן: "רדימיקס"), שהנה חברה בת של קבוצת Cemex העולמית, אחת החברות הגדולות בעולם בייצור מוצרים לבנייה, ובראשם מלט ו בטון מובא, הפועלת בעשרות מדינות ברחבי העולם.

ב. רקע כללי על ענף המחצבות

ענף המחצבות מפיק חומרי גלם שונים המשמשים לתעשיית הבטון ומוצרו, ייצור בלוקים, ייצור אספלט, ולענפי הבנייה והתשתיות. נהוג לאפיין את חומרי המחצבה בהתאם לשלושה סוגים עיקריים של תוצרת:

- אגרגט - חומר בגודל שבין 0.15 מ"מ ועד עשרות מ"מ שתכונתו העיקרית היא מילוי נפח. אגרגטים משמשים בראש ובראשונה לייצור בטון ומוצרי בטון, אספלט ובלוקים;
  - מצע וחומרי מחצבה נחותים - מדובר בתערובות אגרגטים המשמשות לסלילת כבישים ולתחום התשתיות;
  - חול - המשמש חן לסלילה והן לבנייה למגורים ולמסחר, לבניית מפעלים ולתשתיות.
- הביקוש לחומרי מחצבה נגזר משינויים בענפי הבנייה והתשתית, שהפועלים במסגרתם הם הצרכנים העיקריים של חומרי המחצבה. הביקושים מושפעים בעיקר ממשתנים אקסוגניים, שאינם תלויים במחירים של חומרי המחצבה עצמם, כגון: מדיניות הממשלה ויישומה בכל הקשור להשקעה בתשתיות

(כבישים, רכבות, נמלים וכיו"ב), מדיניות הממשלה הרחבה בענף הנדל"ן (תכנון ושיווק קרקעות לדיוור ולמסחר, מתן תמריצים לבנייה,

מדיניות ההיתרים בכל הקשור ליבוא פועלים זרים ועוד), המדיניות המוניטרית, וכמובן ממשתנים מקרו כלכליים (קצה הצמיחה בתוצר, שיעור האבטלה וכיו"ב).

לפי הערכות שונות, ענף המחצבות מייצר בשנה כ-55-45 מיליוני טון חומרי מחצבה, כאשר החומרים העיקריים הינם אבן וחצץ, המהווים כ-77% מסך המחצבים.

מבנה הענף

בענף פועלות כ-18 חברות המפעילות כ-38¹ מחצבות פעילות. בנוסף, קיימות מחצבות רשומות אשר פעילות בהיקף קטן מאוד, או לחילופין נמצאות בשלבי הקמה. בנוסף למחצבות הרשומות, קיימות בענף מחצבות "פירטיות", אשר על פי הערכת גורמים בענף מהוות כ-5 עד 10 אחוזים מכלל השוק. המחצבות הפירטיות, אינן כפופות להסדרים בענף ואינן משלמות תמלוגים כנדרש בחוק. בנוסף, חומרי מחצבה המופקים במחצבות השוכנות בשטחים ונמצאות בבעלות חברות מהשטחים, נמכרים אף הם בישראל, ושיעורם מוערך בכ-10 אחוזים מסך מכירות חומרי המחצבה בישראל. התפוקה השנתית של כלל המחצבות הפועלות הענף, מוערכת על ידנו בכ-46 מיליון טון אנרגטים, נכון לשנת 2012, ומתפלגת בין החברות כמפורט בטבלה שלהלן (הנתונים הכמותיים מובאים במיליוני טון). נדגיש, כי נתחי השוק של החברות בעתודות האבן הניתנות להפקה עד לתום תקופת ההרשאה של כל מחצבה, רלוונטיים לאמידת משקלה התחרותי של כל אחת מהחברות בשנים הקרובות, אולם לא היה בידנו להביא הערכה מהימנה של אלו, ועל כן הם אינם מופיעים בטבלה שלהלן.

2009		2010		2011		2012		
תמקה		תמקה		תמקה		תמקה		
נתח שוק	שנתית	נתח שוק	שנתית	נתח שוק	שנתית	נתח שוק	שנתית	
22.7%	8.8	24.0%	10.0	26.8%	11.9	24.3%	11.3	שפיר
25.8%	10.0	25.7%	10.7	24.0%	10.6	23.4%	10.8	אבן וסיד
16.0%	6.2	17.3%	7.2	17.5%	7.7	18.5%	8.6	הנסון
4.9%	1.9	6.3%	2.6	7.2%	3.2	6.7%	3.1	מידן
4.1%	1.6	3.6%	1.5	4.3%	1.9	5.1%	2.4	כפר גלעדי
3.9%	1.5	3.0%	1.3	3.2%	1.4	3.3%	1.5	מחצבי אבן
22.6%	8.77	20.1%	8.4	16.9%	7.5	18.7%	8.7	אחרים ¹
100.0%	38.8	100.0%	41.7	100.0%	44.3	100.0%	46.3	סה"כ

1. סעיף אחרים כולל הערכת התפוקה של מגרסות נידודת המופעלות על ידי קבלנים בשטח.

מקור: הערכות אבן וסיד.

¹ על פי נתוני התאחדות התעשיינים.

ד. תמחור חומרי החציבה

תעשיית המחצבות מפיקה, כאמור, חצץ לסוגיו המשמש כחומר גלם בתעשיית הבטון ובענפי הבנייה והתשתיות. תמחור סוגי החצץ השונים נגזר ממספר פרמטרים בשוק המקומי ואינו מושפע משוק הסחורות העולמי (למעט השפעת מחירי האנרגיה), וזאת עקב עלויות הובלה גבוהות ביחס למחיר הנמוך של החצץ. בין היתר, משפיעים על התמחור הגורמים הבאים:

תמהיל חומרי המחצבה - משפיע על המחיר הממוצע של חומרי המחצבה. מחצבה עתירה באגרטים תשיג מחיר גבוה ביחס למחצבה עתירה במצע ובחומרים נחותים, שכן הביקוש לחומרים אלו שונה בתכלית;

עלויות הייצור - עלויות אלה משתנות ממחצבה למחצבה וכוללות את ההשקעה הראשונית הנדרשת לפיתוח אתר החציבה, עלויות מניעת מפגעים סביבתיים, שינוע בתוך האתר ועוד;

מיקומה הגיאוגרפי של המחצבה - לאור עלות הובלה, התחרות הנה אזורית באופייה. נהוג בענף להגדיר את הרדיוס התחרותי האפקטיבי של המחצבה עבור מרבית סוגי האגרטים בכ-250 ק"מ. בנוסף, למיקום המחצבה ישנה משמעות נוספת מבחינת הארנונה ועלויות בגין עמידה בתקני איכות סביבה;

הנחות כמות - בתעשיית האגרטים ניתנת הנחת כמות כמקובל בתעשיות רבות. מתן הנחות כמות הינה פרקטיקה מקובלת לעידוד לקוחות להגדיל רכישות, תוך חסכון בעלויות שיווק והקטנת עלויות עסקה. השפעת הגדלת המכירות מועצמת במיוחד בענפים בהם קיים יתרון לגודל: הוצאות קבועות גבוהות יחסית ועלות ייצור שולית נמוכה מהעלות הממוצעת.

מנתונים אלו עולה, כי ישנה שונות גדולה במרכיבי התמחור והרווחיות בין המחצבות השונות, התלויים במיקומה הגיאוגרפי של המחצבה, תמהיל לקוחותיה ותמהיל ההפקה במחצבה. בנוסף, קיימים הבדלים משמעותיים בתמחור חומרי המחצבה השונים, גם ביחס למחצבה נתונה.

ה. תיאור המדיניות הפיסקלית הנוכחית

המיסוי הספציפי לענף מתבטא בתמלוגים הנקבעים כסכום אבסולוטי ליחידת כמות, ועומדים כיום על 4.03 ש"ח לטון. בנוסף, משולמים לקרן לשיקום מחצבות 0.36 ש"ח, כך שסך התמלוג למדינה עומד על 4.39 ש"ח לטון. תמלוג זה מבוסס על הסיבות הבאות, אשר גובשו והומלצו על ידי חברת הייעוץ חושבה לתכנון בע"מ, בשנת 2003, ואומצו בהתאמות ובשינויים מסוימים על ידי המדינה החל משנת 2006.

- למדינה מגיע נתח משמעותי של כמחצית מהרווח לפני תמלוגים.

- לפי שיעורי הרווחיות המוערכים בענף לעת הריבוי (כ-20%), הנתח שלעיל מתבטא בשיעור של 10% מההכנסות, ולכן התמלוג שהומלץ עמד על 10% ממחיר הייחוס שיוגדר להלן.

- מחיר הייחוס לחישוב התמלוג בש"ח, הנו מחיר ממוצע של מחצבות שתי החברות הגדולות בענף, כפי שהיה בשנים 1997 - 2001, וללא התחשבות בשונות הגבוהה במחיר החומרים בין מחצבות שונות ובין חומרים שונים. מחיר ייחוס זה מתעדכן לפי מדד מחירי החצץ של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

במועל, שיעור התמלוגים הנוכחי גבוה מהשיעור שנקבע במקור (כאמור 10%), והוא עומד כיום על המעלה מ-11 אחוזים ממחירי חומרי המחצבה הממוצעים. הטבלה שלהלן ממחישה את השונות במחיר חומרי מחצבה מסוגים שונים ושיעור התמלוגים, לרבות התשלום לקרן לשיקום מחצבות, ביחס לכל אחד מסוגים אלו, כמו גם את עליית שיעור התמלוגים על פני זמן (על סמך נתוני אבן וסיד בלבד):

שנה	תמלוגים* ש"ח לטון	מצע		אגרגט		חומרים נחתיים		מחיר משוקלל
		מחיר שיעור התמלוג	ש"ח לטון מהמחיר	מחיר שיעור התמלוג	ש"ח לטון מהמחיר	מחיר שיעור התמלוג	ש"ח לטון מהמחיר	
2005	2.0	17%	11.72	10%	20.80	26%	7.81	17.63
2006	2.2	16%	13.48	10%	21.36	28%	7.90	18.62
2007	2.4	17%	14.50	11%	23.13	24%	10.16	19.81
2008	2.7	15%	18.20	10%	25.82	26%	10.45	24.36
2009	2.8	16%	17.94	11%	26.43	27%	10.43	24.69
2010	3.4	18%	18.47	12%	27.27	27%	12.58	25.28
2011	3.4	17%	20.59	12%	29.53	30%	11.43	27.93
2012	3.9	17%	23.34	12%	32.22	32%	12.12	30.67

* סך הכל תמלוגים למדינה ולקרן לשיקום מחצבות.

מקור: אבן וסיד.

התמלוג לקרן לשיקום מחצבות בסוף שנת 2012 עמד על כ-0.33 ש"ח לטון, ובמוצע על פני השנה כולה עמד על 0.313 ש"ח לטון, כך שהתמלוג בניכוי התשלום לקרן לשיקום מחצבות, עמד בשנה זו על כ-3.6 ש"ח לטון, המהווים כ-11.7 אחוז מהמחיר המשוקלל של חומרי המחצבה שנמכרו על ידי אבן וסיד.

1. שיעור התמלוגים בישראל בהשוואה בינלאומית

בחלק ניכר ממדינות העולם מוטלים תמלוגים בגין שימוש במשאבי טבע מתכלים. משטר התמלוגים המוטל על השימוש במשאבי הטבע השונים מבוסס על אחד משלושה בסיסי חיוב עיקריים שיפורטו בהמשך (או שילוב שלהם). תרגמו את נתוני התמלוגים בישראל, המבוססים על חיוב לפי כמות, גם לשיעור מההכנסות ולשיעור מהרווחיות לפני מס, ו"מיקמנו" את ישראל ביחס למדינות ההשוואה, בכל אחד משלושת הבסיסים. מטעמי שמרנות, נטרלו נתוני התמלוג בישראל, את התשלום לקרן לשיקום מחצבות, מאחר ובחלק מן המדינות שיקום המחצבות נעשה על ידי מפעיל המחצבה בעצמו. נטרול התשלום לקרן לשיקום מחצבות מהחשוב מטה **כלפי מטה** את שיעור התמלוגים בישראל בהשוואה בינלאומית, מאחר ויתכן שבחלק מהמדינות שיקום המחצבה אינו מוטל על מפעיל המחצבה, וגם במקרים בהם השיקום מוטל על מפעיל המחצבה, זכות השימוש בקרקע עשויה להיות רב בעלותו, כך שהוא יכול להפיק הכנסות שונות מהמחצבה המשוקמת. אף בנטרול התשלום לקרן לשיקום מחצבות, שיעור התמלוגים בישראל נותר גבוה בהשוואה בינלאומית, כמפורט להלן.

שיעור התמלוגים על חומרי מחצבה בישראל, גבוה ביחס לרובן המוחלט של המדינות שמצאנו. במונחים אבסולוטיים, שיעור התמלוגים בישראל הנו **השלישי בגובהו** מתוך 14 מדינות שמצאנו, המבססות את

2) שווי המכירות - על פי בסיס זה, השווי מוגדר כמכפלת הכמות הנמכרת בשווי השוק של הסחורה. שיטה זו קשה יותר לאכיפה מאחר שיש לעקוב אחר הכמויות הנמכרות, מאחר בשוק ולעיתים אף במועד מכירתו.

להלן שיעור התמלוגים במספר מדינות הממסות את חומרי המחצבה על בסיס זה:

מדינה	בסיס	שיעור התמלוג מההכנסות	הערות
ישראל	הכנסות	11.0%	מבוסס על מחיר אבן וסיד בשנת 2012.
רוסיה**	שווי	3.8%-8%	מעודכן ל-2006.
זמביה**	שווי	6%	עד אפריל 2012 היה 2%.
בוליביה	שווי מכירות	3%-6%	מעודכן ל-2006.
מוזמביק	הכנסות	5%	מעודכן לנובמבר 2012.
מישיגן (ארה"ב)	שווי מכירות	5%	מעודכן לאפריל 2008.
נאנדי	הכנסות	5%	מעודכן לנובמבר 2012.
מונגוליה**	שווי מכירות	2.5%-5%	מעודכן ל-2011.
אריוונה (ארה"ב)	הכנסות	3.125%	מעודכן לאפריל 2008.
אלסקה (ארה"ב)	הכנסות	3%	מעודכן ל-2011.
בורקינה פאסו	שווי	3%	מעודכן ליוני 2012.
טונגיה	שווי	3%	מעודכן לנובמבר 2012.
ונגואלה	שווי	3%	מעודכן ל-2006.
מיאנמר	שווי	1%-3%	מעודכן ל-2006.
נמיביה	הכנסות	2%	מעודכן לנובמבר 2012.
סין	הכנסות	0.5 + 20 - 2%	מעודכן ל-2006.
טורקיה	הכנסות	2%	מעודכן לנובמבר 2012.
זימבבואה	שווי	2%	עד 2006 היה 0%.
פפואה ניו גינאה	שווי	2%	מעודכן ל-2006.
פיליפינים	שווי	2%	מעודכן ל-2006.
ברזיל	שווי	2%	נערך דיון על העלאת המס ל-4%.
אנגולה	שווי	2%	מעודכן לנובמבר 2012.
קונגו	שווי	2%	מעודכן לנובמבר 2012.
דרום אפריקה	הכנסות	0.5%	מעודכן ל-2006.
ניו מקסיקו (ארה"ב)	שווי	0.125%	מעודכן לאפריל 2008.
פינלנד	שווי	0%	נערך דיון ציבורי לחלוקת מס בבדי שימש לתיקון נזקי החציבה.

* בישראל המיסוי הוא על בסיס כמות, המרוכז לבסיס שווי כדי ליצור השוואתיות.
** בחלק מהמדינות המסוימות ישנה חלוקת המס בין המייצר והחומר גלם.

ג. **בסיס כמות** - סכום קבוע של התמלוגים נקבע בעבור כל יחידה פיזית של משאב הטבע (טון), ליטר קוב (כו') אשר מופקת. להלן גובה התמלוג הנחוג במספר מדינות הממסות על פי בסיס זה:

הערות	תמלוג מטבע (יורו לטון)	תמלוג מקומי (טון)	מדינה
שיעור המס שקול לכ-20% ממחיר האגרנט.	2.47 £	2.10	בריטניה
עד 2006 עמד על כ-0.8 יורו לטון.	1.49	13 kr	שוודיה
	0.85 ₪	4.03	ישראל
מעודכן ל-2008.	0.67 DKK	5.0	דנמרק
מעודכן למרץ 2013.	0.53 \$	0.75	קוויבנד (אוסטרליה)
	0.47 \$	0.66	טסמניה (אוסטרליה)
ב-2015 צפו שיעור התמלוגים להבחן מחדש.	0.44 \$	0.62	מערב אוסטרליה
מעודכן ל-1 ביוני 2013.	0.29 \$	0.4	קוויבק (קנדה)
מעודכן ל-24 ביוני 2013.	0.28 \$	0.40	ניו סאות' וויילס (אוסטרליה)
מעודכן ליוני 2013.	0.25 \$	0.35	דרום אוסטרליה
מעודכן 23 בינואר 2013.	0.17 \$	0.22	מערב וירגיניה (ארה"ב)
מעל 500 אלף טון.	0.12 \$	0.16	אינדונזיה
מתחת ל-500 אלף טון.	0.11 \$	0.14	
מנך דיון להחלפת התמלוגים ל-0.15\$ לטון.	0.03 \$	0.044	אלברטה (קנדה)
	0.01 R₪	0.72	הודו

* בחודר נתונים ספציפיים על חומרי מתכת השתמשו בשיעור המסיו על מיטלים וחומרי גלם.

ז. השלכות שליליות לייקור התמלוג

לתמלוגים הנוכחיים, וביתר שאת, להגדלת שיעורם, מספר השלכות כלכליות שליליות, בהיבטים של יעילות ותחרות:

ראשית, התמלוגים מקבעים תחרות לא הוגנת בענף, מאחר וחלק מהמחצבות המתחרות בענף אינן משלמות תמלוגים: כאמור, מדובר במחצבות "פירטיות", ומחצבות מהשטחים המוכרות אף הן את תוצרתן בישראל. שיעורן של המחצבות הפירטיות באספקה, מוערך בטווח שבין 5 ל-10 אחוזים, ואילו שיעורן של המחצבות מהשטחים, שאינן בבעלות החברות הישראליות, מוערך בכ-10 אחוזים מהאספקה בישראל.

שנית, התמלוגים מייצרים חסמי כניסה לענף וחסמי התרחבות לשחקנים הפועלים בו: התמלוגים מקטינים את הכדאיות הכלכלית של ייזום מחצבות בתנאים כלכליים גבוליים, כגון: מחצבות עתירות בחומר נחוט, מחצבות בהן עלות החציבה גבוהה, מחצבות מרוחקות בעלות ביקוש מוגבל וכיו"ב. נדגיש, כי חלק מהתנאים הללו מתחוויר ליום רק לאחר הקמת המחצבה, ותוך כדי הפעלתה. למשל, על אף שיש שיטות לאמידת תמחיל החומרים בהר טרם חציבה, עשויות להיות בפועל סטיות משמעותיות בהרכב החומרים וטיבם.

שלישית, תמלוג גבוה עלול לפגום ביעילות, לרבות: סגירת מחצבות טרם זמנן, או הפחתה בקצב המיצוי שלהן, ככל שהמשאבים הנותרים הופכים לעתירים בחומרים נחוטים, ביחס לתמחיל הראשוני. כלומר, מיצוי חומר שערך הכלכלי גבוה מעלות הפקתו לא יתבצע. לכך, תהיינה גם השלכות סביבתיות, משום שעל מנת לספק כמות חומר נתונה, תידרשנה מחצבות רבות יותר.

ח. חסרונות בשינוי המשטר הפיסקלי מתמלוג לטון, להיטל על רווחים

החלת מס מיוחד על רווחי ענף המחצבות, אינה רצויה ואינה מתאימה למאפייני הענף. שתי התכונות הבולטות של ענף המחצבות, אשר הופכות מיסוי דיפרנציאלי לבעייתי במיוחד הן: **מגוון המוצרים** המסופק על ידי חברות המחצבות וה**מבנה האנכי** של חלק ניכר מהחברות בענף. החלת מס מיוחד על רווחי פעילות החציבה יוצרת הבדל בין שיעורי המס על פעילויות שונות של החברות בתחום, ולפיכך, עלולה לגרום לעיוותים בתמחור החומרים, שייגרמו לפדיון מס נמוך יחסית למצופה. מס מיוחד על רווחים גם אינו נדרש, משום שהרווחיות בענף אינה חריגה, אלא תנודתית בהתאם למחזורי העסקים במשק. תכונות אלו שונות בתכלית מתכונותיו של ענף החיפוש וההפקה של גז טבעי ונפט, אשר מתאפיין במוצר יחיד והומוגני יחסית, היעדר אינטגרציות אנכיות משמעותיות, והיעדר מוחלט של תחרות בעת הזו. את העיוותים שעלולים להיווצר כתוצאה ממיסוי דיפרנציאלי, ניתן לחלק לשלושה סוגים:

1. **מכירה ללקוחות חיצוניים לעומת מכירה פנימית**: שלוש החברות הגדולות בענף, ואף חלק מהחברות האחרות בו, הן חברות הפועלות גם בשוקי המשך: ייצור בטון מובא ומוצרים שונים לענף הבנייה, וכן בירות קבלנות לתשתיות, מסחר ומגורים (לדוגמה: שפיר, מידן, כפר גלעדי ואשטרם). חלק משמעותי ממכירות חומרי המחצבה של גופים אלו, הנה מכירה פנימית. החלת משטר מס דיפרנציאלי עלולה להטות את תמחור המכירות הפנימיות כלפי מטה. לכאורה, ניתן לטפל בהטיה זו על ידי קביעת מחיר נורמטיבי למכירות הפנימיות, אשר ישתוו למחיר הממוצע בו נמכר החומר ללקוחות חיצוניים. אולם, אין היגיון להשוות את מחיר המכירה הפנימית ל"מחירי השוק" אלא ראוי להכיר בהנחה בגין מכירות פנימיות, משום שעל פי רוב מכירות אלו גדולות בהיקפן ממכירה לכל לקוח חיצוני, ובנוסף הן נעדרות "עלויות עסקה" הקיימות במכירה ללקוח חיצוני. בנוסף, המכירות החיצוניות, האמורות לשמש מעין "בנצ'מרק" לקביעת מחיר ההעברה, מוטות אף הן, כמפורט להלן. על כן, מס דיפרנציאלי יעורר קושי בטיפול במכירות הפנימיות ובפיקוח על מחירי ההעברה.

2. **מכירות הדדיות**: החברות הגדולות בענף המחצבות מוכרות זו לזו חומרים, על מנת לספק את צרכי מפעלי הבטון השייכים לכל אחת מהן, באזורים או בזמנים בהם תפוקת חומרי המחצבה של כל קבוצה אינה מספקת את צרכי מפעלי הבטון שלה. מכירות הדדיות אלה הן תנאי לתפקוד תקין ויעיל של ענף הבטון המובא, ושל ענף הבנייה בכלל. אולם, החלת מס דיפרנציאלי, עלולה לעוות את תמחור מכירות אלה, באופן שבו כמות חומרי חציבה שמתקזזת במכירות בין שתי חברות, תימכר במחיר נמוך יחסית. בנוסף, מיסוי דיפרנציאלי יעודד הגברה של מכירות הדדיות אלה, על חשבון מכירות ללקוחות אחרים. באופן זה, רמת התחרות על לקוחות אחרים, לרבות יצרני בטון קטנים, עלולה לפחות. מכירות הדדיות במחיר נמוך, יובילו להקטנת הרווחיות בתחום המחצבות, על חשבון גידול ברווחיות בתחום ייצור הבטון המובא. במשטר מס הומוגני, לא צפויות להתרחש תופעות כאלו, משום ששיעור המס זהה בשני התחומים.

3. עיוות במחירים יחסיים של חומרי בנייה שונים במכירה ללקוחות הרוכשים מוצרי מחצבה ומוצרים נוספים מחברות המחצבות (או מחברות קשורות להן): חלק מלקוחות חומרי המחצבה (קבלנים) צורך גם בטון מובא ומוצרי בניין שונים המיוצרים על ידי ספקי החצץ. מיסוי דיפרנציאלי עשוי לעוות את יחס המחירים בין חומרים אלו, בדרך של סבסוד צולב בין חומרי המחצבה לחומרים האחרים. יודגש, כי לקוחות הרוכשים מגוון של מוצרים, יהיו אדישים ליחס מחירים זה, כל עוד התמורה הכוללת שישלמו תיוותר זהה. במשטר מס הומוגני לא צפויה תופעה כאמור, מאחר ושיעור המס זהה בין התחומים.

4. עיוות בהקצאת עלויות משותפות: החברות הפועלות בענף המחצבות בישראל, מחזיקות במפעלי המשך הנמצאים בתחומי המחצבות (כגון: מפעלי בטון, בלוקים וסיד) ועושות שימוש בנכסי המחצבות. ברמה התאגידית, מפעלים אלה מהווים חלק אינטגרלי ומשתמשים בשירותי המטה של אותן חברות (ובחלק מהמקרים אף בשירותים של חברות האם העוסקות בענף חומרי הבנייה באופן כללי, לרבות בייצור בטון מובא). גביית מס דיפרנציאלי על הרווחים ממכירת חצץ, עלולה להיתקל בעיוותים בהקצאת העלויות המשותפות, הקצאה שמלכתחילה יש בה מידה של שירותיות והיא קשה הן ליישום והן לפיקוח. במשטר מס הומוגני לא צפויה תופעה כאמור, מאחר ושיעור המס זהה בין התחומים השונים.

עיוותים אלה יחמירו בעיקר עם חברות המחצבה הקטנות, שאינן פועלות במקביל גם בשוק הבטון המובא, ועל כן, יגרמו לתחרות לא הוגנת בענף. בנוסף, כניסה יעילה לענף, תחת משטר כזה, תוכל להתבצע רק באמצעות כניסה לשתי חוליות בו-זמנית: ייצור חומרי מחצבה וייצור בטון מובא (Two Level Entry). על כן, חסמי כניסה לענף יגדלו.

להערכתנו, מערכת המס שתקשה מאד להתמודד עם שלושת סוגי העיוותים הללו, במצטרב, קשיים אלו מתיישבים עם העובדה שמשטר פיסקלי של תמלוגים מבוססי כמות, נפוץ בחלק משמעותי מהמדניות המפותחות בהן קיים מס מיוחד על חומרי חציבה.

ט. המלצות

לאור גובחם היחסי של התמלוגים בישראל, בהשוואה למדינות אחרות בעולם, ולאור העיוותים שתמלוגים אלו גורמים, בהיבטים של תחרות, יעילות וסביבה, אנו ממליצים, כי:

- (1) שיעור התמלוגים יופחת לרמה סבירה, בהשוואה בינלאומית (עד 2 עד 3 ש' לטו);
- (2) משטר התמלוגים יוחל על כל ספקי חומרי המחצבה, לרבות מגרסות ניידות ו"פירטיות", ולרבות יבוא מהשטחים (בין אם באמצעות תמלוג ובין אם באמצעי פסקלי אחר השקול לאותו תמלוג, כגון מכס ו/או היטל), בנקודת הכניסה לישראל.

בכבוד רב,
תעשית אבן וסיד בע"מ
(מקבוצת רדימיקס)

מנחם אינטרטור
מנכ"ל